

REGION
DALARNA

Vi mår bra – i hela Dalarna!

Regionplan, budget och finansplan 2020-2022

Regionsstyrelsen 2019-11-04
Regionfullmäktige 2019-11-18-19
RD19/02425

Innehållsförteckning

Vi mår bra – i hela Dalarna!	3
Inledning	4
Målområden	4
Politisk organisation och styrning	6
Regionfullmäktige.....	6
Regionstyrelsen	6
Finansförvaltning.....	10
Hälso- och sjukvårdsnämnden	12
Regionala utvecklingsnämnden	15
Kollektivtrafiknämnden	16
Fastighetsnämnden	17
Serviceämnden	18
Tandvårdsnämnden	19
Kultur- och bildningsnämnden	20
Patientnämnden	21
Gemensam nämnd Hjälpmedel Dalarna	22
Språktolksnämnden Dalarna	22
Gemensam nämnd för kostsamverkan, Mora	23
Revisionen.....	23
Ekonomisk strategi 2020-2022	24
Region Dalarnas ekonomi och strategi	27
Nyckeltal – tabell	32
Driftbudget – 2020	33
Resultatbudget	34
Balansbudget	35
Finansieringsbudget	36

Vår framtidsvision: **Vi mår bra – i hela Dalarna!**

Regionplanen tar sin utgångspunkt i Framtidsresan och Agenda 2030. Med vår framtidsvision vill vi visa vad vårt mål är med Framtidsresan år 2030: Vi mår bra i hela Dalarna!

Dalarna bidrar till Sveriges attraktivitet och ekonomi på ett positivt sätt med ett konkurrenskraftigt näringsliv bestående av små och stora företag och bland dessa flera viktiga exportföretag. Vårt län är ett betydelsefullt besöksområde, sommar som vinter, med norra Europas största vinterdestination som en viktig del. Den gröna ekonomin och landsbygden bidrar till omställningen till ett grönt och hållbart samhälle. En allt större del av maten som vi äter och energin som förbrukas kommer från en hållbar produktion.

Dalarna är en plats där människor trivs, som de söker sig till och som de stannar kvar i. Det är en region som står för mångfald och tolerans där alla människors unika egenskaper och kompetenser

tas tillvara. Integration och jämställdhet bidrar till att förbättra Dalarnas förutsättningar för entreprenörskap och innovationskraft. Vi vill att unga ser Dalarna som en attraktiv region där man blir sedd, har möjlighet att påverka och skaffar sig utbildning, arbete och bilda familj i.

Det är människor som vill bo och leva i Dalarna som bildar grogrunden till en plats som fler vill flytta till. Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund som även tar vara på det kulturella arvet. Här kan alla människors skapandekraft och potential få komma till sin rätt. Varje människa är unik och ska känna trygghet i att själv kunna påverka sin livssituation. Gemenskaper där människor tillsammans engagerar sig skapar positiva sammanhang och utvecklar Dalarna. Samhället ska vara extra starkt för dem som mest behöver det.

Ulf Berg
Moderaterna

Sofia Jarl
Centerpartiet

Christer Carlsson
Moderaterna

Lisbeth Mörk-Amnelius
Dalarnas sjukvårdsparti

Birgitta Sacrédeus
Kristdemokraterna

Bo Brännström
Liberalerna

Kerstin Lundh
Miljöpartiet

Inledning

Region Dalarna är länets i särklass största arbetsgivare med cirka 9 000 anställda och med en omsättning på 10 miljarder kronor. Största delen av verksamheten handlar om hälso- och sjukvård till Dalarnas befolkning men sedan 2019 har regionen även ett brett utvecklingsuppdrag. Det handlar om kollektivtrafik, kultur, bildning, hållbar utveckling, tillväxt, företagsutveckling och mycket mera. Allt detta är viktiga verktyg för att kunna utveckla Dalarna mot vår framtidsvision: Vi mår bra i hela Dalarna!

Målområden

I Regionplanen beskrivs visionen och fyra målområden som ska vara vägledande vid nämnders och verksamheters målstyrningsprocesser. Verksamheterna ska i sin tur vidare i linjen forma mål som leder till att uppdragen och visionen uppnås. Målen ska utvärderas systematiskt och i respektive verksamhetsplan ska målen nyckeltal anges, samt hur målen ska formas, mätas och följas upp.

Region Dalarnas målområden är:

- 1. Medborgare**
- 2. Medarbetare och Ledarskap**
- 3. Hållbar utveckling**
- 4. Digitalisering**

1. Medborgare

Alla människors lika rätt och okränkbara värde är utgångspunkten för Region Dalarnas verksamhet. Alla människor ska mötas med respekt och ges möjlighet att själva ta ansvar för och påverka sina liv. För såväl individ som samhälle är det av stor vikt att folkhälsan förbättras. Under planperioden kommer särskild vikt att läggas vid att mäta och följa upp hur regionens samtliga verksamheter arbetar med:

- Ökad närhet i hela Dalarna
- Ökad kvalitet

- Att kunna leva ett långt och lyckligt liv i Dalarna

Varje nämnd ges i uppdrag att formulera mål utifrån ovan nämnda punkter.

2. Medarbetare och Ledarskap

Region Dalarna ska vara en attraktiv och hållbar arbetsgivare. Långsiktighet krävs i arbetet med att behålla, rekrytera och utveckla medarbetare. Medarbetarskapet behöver utvecklas och särskilt fokus behöver sättas på ledarskapsutveckling. Det är viktigt att vi trivs på arbetet och har en god arbetsmiljö. Vi ska skapa arbetsplatser där medarbetarna stannar kvar och utvecklas. Ett gott ledarskap är nyckeln till framgång. Under planperioden kommer särskild vikt att läggas vid att mäta och följa upp hur regionens samtliga verksamheter arbetar med:

- Ökad trivsel på jobbet
- Ökad fast bemanning - minskat beroende av hyrpersonal
- Bättre stöd i ledarskapet

Varje nämnd ges i uppdrag att formulera mål utifrån ovan nämnda punkter.

3. Hållbar utveckling

Dalarna ska ha en hållbar utveckling ur de tre perspektiven social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet. Det ska vara självklart att kunna leva på sin lön och ha ett arbete att gå till. Företagarna ska uppleva att näringslivsklimatet är gott. Region Dalarna och Dalarnas kommuner ska ha goda samverkansformer som säkerställer en positiv utveckling som kommer dalfolket till del.

Regionens negativa miljöpåverkan måste minska och bidra till att få bort gifter och utsläpp från fossila bränslen. Den mat vi stoppar i oss ska vara sund, säker och inte komma från djur som behandlats med antibiotika i tillväxtsyfte. Region Dalarna har ett stort miljöansvar och behöver ta medvetna beslut vid inköp och upphandling av material, transporter, livsmedel, med mera.

En välordnad och god ekonomi är en förutsättning för att klara den utveckling som krävs sett till regionens demografiska utmaningar. Styr- och ledningssystem behöver utvecklas så att det blir enkelt för verksamheterna att hålla kostnadsutvecklingen nere.

Under planperioden kommer särskild vikt att läggas vid att mäta och följa upp hur regionens samtliga verksamheter arbetar med:

- Minskad miljöpåverkan
- Starkare ekonomi
- Bättre infrastruktur i hela Dalarna

Varje nämnd ges i uppdrag att formulera mål utifrån ovan nämnda punkter.

4. Digitalisering

Digitalisering är en stor utmaning för Region Dalarna men också en stor möjlighet. Tillgången till den digitala infrastrukturen behöver fortsätta att byggas ut i hela länet. Rätt använd bidrar digitaliseringen till att öka närheten och servicen, trots stora avstånd. Digitalisering kan också bidra till ett ökat självbestämmande och demokratiskt deltagande. Under planperioden kommer särskild vikt att läggas vid att mäta och följa upp hur regionens samtliga verksamheter arbetar med:

- Ökad demokrati och ökat inflytande
- Ökad produktivitet och effektivitet
- Modernisering av arbetsmetoder

Varje nämnd ges i uppdrag att formulera mål utifrån ovan nämnda punkter.

Politisk organisation och styrning

Regionfullmäktige

Regionfullmäktige är Region Dalarnas högsta beslutande församling. Regionfullmäktige fattar beslut i strategiska och övergripande frågor såsom ekonomi, budget, skattesats, patientavgifter, mål och riktlinjer för verksamheten. Regionfullmäktige ger Regionstyrelsen och nämnderna i uppdrag att genomföra och verkställa vad som anges i denna Regionplan.

Regionstyrelsen

Styrelsen har det övergripande ansvaret för att verksamheten i nämnderna bedrivs enligt de mål och uppdrag som fullmäktige har fastställt. Styrelsen bereder ärenden som ska tas upp i regionfullmäktige. Styrelsen ansvarar för att budgeten hålls och följs upp, att regionfullmäktiges beslut genomförs och för miljö och säkerhet inom regionen. Dessutom har Regionstyrelsen det övergripande arbetsgivaransvaret.

Regionstyrelsen styr och ansvarar för Central förvaltning och Finansförvaltning. Central förvaltning stödjer regionens övergripande förtroendemannaorganisation, tjänstemannaledningen och samtliga verksamheter. Från Central förvaltning sköts också regionens externa engagemang.

Regionfullmäktige uppdrar till Regionstyrelsen i egenskap av styrelse att:

- Tillse att samtliga nämnder upprättar en budget och verksamhetsplan, med utgångspunkt i Regionplanen, som anmäls till styrelsen senast 15 december 2019.

Regionfullmäktige uppdrar till Regionstyrelsen i egenskap av driftsnämnd att:

- Upprätta en budget och verksamhetsplan, med utgångspunkt i Regionplanen senast 15 december 2019.
- Ansvara för utveckling av budgetprocessen.

- Utveckla och tydliggöra investeringsprocessen vad gäller den politiska påverkan på utredning, finansiering, beslut och igångsättnings-tillstånd.
- Tillse att styrelse och nämnder håller sig till fastslagen budget och att åtgärder vidtages när så inte sker.
- Resultatet ska vara minst 1 procent år 2020, och 2 procent senast år 2022 av skatter och generella statsbidrag.
- Ansvara för och besluta om användningen av riktade statsbidrag.
- Upprätta riktlinjer för hur projekt upprättas, beviljas och följs upp inom regionen.
- Säkerställa att utvecklingen av det hälsofrämjande arbetet fortsätter.
- Fortsätta arbetet med att öka primärvårdens andel av de totala resurserna för Hälso- och sjukvården över tid.
- Kontinuerligt arbeta med att effektivisera och utveckla de administrativa stödfunktionerna.
- Arbeta med utvecklingen av Regionens medarbetare och en attraktivare arbetsmiljö.
- Förbättra arbetet med att stödja och främja ett gott ledarskap.
- Säkerställa att sjuksköterskor som arbetar i den direkta vården och med dess utveckling ska få ta del av ett särskilt lönelöft.
- Bli bättre på att rekrytera, behålla och vidareutbilda medarbetarna.
- Arbeta vidare med bemötandefrågor enligt diskrimineringslagens sju grunder.

- Medarbetarna ska ha en god arbetsmiljö och den ska återkommande mätas.
- Utredda om regionen i högre omfattning kan använda finansieringsmodellen anslagsfinansiering för en bättre ekonomistyrning.
- Sjukfrånvaron ska minska med 0,5 procentenheter i Region Dalarna, jämfört med år 2019.
- Utveckla den individuella lönesättningen.

Förutom en uppräknings om 2,2 procent, exklusive hyra för egna lokaler samt löner, har Central förvaltnings ram utökats med 0,2 miljoner kronor för Kunskapsstyrning samverkansnämnd och Programråd Äldres Hälsa. För Kunskapsnätverket samisk hälsa har också en utökning skett med 0,2 miljoner kronor. Medel för Samordnare för bevakning i Falun och Mora, samt Samordnare för hyra i Ludvika har överförts från finansförvaltningen. Ramen för 2019 är uppdaterad med uppgifter om fördelning av medel ur centralt löneutrymme 2019. Under 2020 kommer förvaltningen efter avslutad löneöversyn kompenseras med ramförstärkning från centralt löneutrymme hos Finansförvaltningen. Tillkommande poster efter junibeslutet om budget är 0,2 mnkr för Region Dalarnas medfinansiering av Almedalarna, 0,350 mnkr avseende en halvtids projektkoordinator inom Samisk hälsa och minoriteter samt 2 mnkr avseende bevakning av akuten i Avesta. Inför 2020 är ramen utökad med 1 mnkr för POLSAM med mera. Partistödet är uppräknat med 2,2% motsvarande 0,247 mnkr.

a) Hållbarhetsberedningen

Hållbarhetsberedningen bedriver utvecklingsarbete och bereder hållbarhets- och folkhälsofrågor i Region Dalarna. Fokus är på miljö- och hälsofrågor.

Hållbarhetsberedningen belyser ekonomiska frågor när det handlar om mål och prioriteringar utifrån Agenda 2030. Beredningen har initiativrätt till Regionstyrelsen men inte någon egen beslutsrätt. Folkhälsofrågorna kommer att beredas i samarbete med Hälso- och sjukvårdsnämnden. I dessa frågor ska också Hållbarhetsberedningen samverka med Välfärdsrådet. I Regionplan 2019 beslutades att Regionen skulle arbeta med att minska utsläppen av läkemedelsrester, att utreda miljöcertifieringsmöjlighet för hela Region Dalarna samt om en resepolicy. Hållbarhetsberedningen ges i uppdrag att fortsätta arbeta med dessa uppdrag.

Region Dalarnas mål är att minska utsläppen av växthusgaser med 75 procent till år 2030, utifrån 2018 års utsläppsnivå. Under planperioden uppdras särskilt till hållbarhetsberedningen att:

- Arbeta tillsammans med serviceförvaltningen med upphandlingar som styr mot mer miljömarta och hållbara inköp av till exempel livsmedel.
- Göra Agenda 2030-målen kända i organisationen.
- Arbeta fram ett förslag till hållbarhetsprogram i enlighet med Agenda 2030.
- Ta fram en checklista för hållbarhet och folkhälsa.
- Fortsätta arbetet med att minska utsläppet av läkemedelsrester i avloppssystemet.

Regionstyrelsen/ Central förvaltning, tkr	Budget 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
Nettokostnad/regionbidrag				
Summa	320 254	331 189	338 475	345 922
Investeringsram	1 000	1 000	0	0

b) Hälsovalsberedningen

År 2009 fattade Riksdagen beslut om införandet av lagen om valfrihetssystem (LOV). I Region Dalarna benämns valfrihetssystemet Hälsoval Dalarna. Den politiska ambitionen är att stärka patienternas och medborgarnas ställning och inflytande i vården. Lagen om vårdval inom primärvården kan stödja denna ambition genom att leda till ett bredare vårdutbud och förbättrad kvalitet och tillgänglighet. Det skulle medföra ett ökat förtroende för primärvården, en större frihet, ökat lokalt ansvar för vårdgivare oavsett driftsform och dessutom en tydligare konkurrens. Beredningen uppdras att under planperioden:

- Förbättra ersättningssystemet för hälsoval så att det blir attraktivt för fler att etablera vårdcentraler och andra mottagningar.
- Utredda hur hälsoval kan utvecklas för att så många som möjligt kan erbjudas en fast vårdkontakt i primärvården.

Förutom en uppräkningsökning om 2,2 procent, exklusive hyra av egna lokaler, har ramen utökats med 4 mkr avseende medicinsk utveckling.

Hälsovalsenheten har också kompenserats med 1,480 mkr för nya tjänster, varav en som objekt-specialist E-hälsa. Kompensationen överförs från Central förvaltning.

Nya poster från juni-beslutet är att Hälsoval har kompenserats för att hanteringen av järninjektioner som till viss del överförs från specialistvården till primärvården med 2,0 mkr, att hälsosamtal ska genomföras med regionens 50-åringar 3,0 mkr samt att nystartsbidrag införs 0,9 mkr. Medel för primärvårdens andel av ST-läkare har överförs från Hälso- och sjukvårdsnämndens ram. Rekommendationer finns att erbjuda läkemedlet Jardience till diabetes typ 2 patienter vilket beräknas öka kostnaderna för förmånsläkemedel med 4 mkr för 2020. Nyttjade läkemedelskostnader för 2019, 9 mkr, för motsvarande läkemedel överförs från Finansförvaltningens ram till Hälsovalsenheten.

Regionstyrelsen/ Hälsoval, beställarenhet, tkr	Budget 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
<i>Nettokostnad/regionbidrag</i>				
Hälsovalsersättning	1 204 896	1 302 304	1 330 954	1 360 235
Förmånsläkemedel	202 645	220 103	224 945	224 945
Hälsoval, stab	3 105	4 704	4 808	4 913
Summa	1 410 646	1 527 111	1 560 708	1 595 043
Investeringsram	0	0	0	0

c) Forskningsberedningen

För att kunna granska om prioriteringar implementeras och om de medicinska insatserna medför förbättrad hälsa och förhöjd livskvalitet behöver Region Dalarna utveckla forskningsberedningen till att även vara ett råd för prioriteringar inom hälso- och sjukvården. Forskningsberedningen uppdras att under planperioden:

- Utreda och belysa prioriteringsarbetet inom hälso- och sjukvården.
- Följa implementeringen av kunskapsstyrningsarbetet.
- För regionstyrelsens räkning särskilt belysa kvalitetsfrågor.
- Stimulera etablering av forskning och framväxten av entreprenörer inom hälso- och sjukvården i anslutning till regionens lasarett.
- Utvärdera arbetet med akademiska vårdcentraler.

d) Beredningen för Dalarnas utveckling

Beredningen för Dalarnas utveckling (BDU) är ett samverkansorgan mellan länets kommuner och Region Dalarna i gemensamma utvecklingsfrågor och i genomförandet av Dalastrategin. Ett gemensamt agerande för Dalarnas bästa ska åstadkommas i balans med den kommunala och regionala självstyrelsen.

Beredningen uppdras att under planperioden:

- Förbättra dialogen mellan regionen och länets kommuner.

Finansförvaltning

Inom finansförvaltningen redovisas kostnader för pensioner, löneskatt på pensioner, premie för patientförsäkringen, interna ränteintäkter samt intäkter och kostnader för specialdestinerade statsbidrag innan beslut om dessas nämndtillhörighet.

Jämfört med junibeslutet har Finansförvaltningens ram förändrats med de riktade statsbidragen, se särskilt avsnitt, samt centralt utrymme för löneöversyn och kostnader för nya poster inom den kommunalekonomiska utjämnningen samt intäkter från kommuner avseende tillnyktringsplatser, regional utveckling och färdtjänstlegitimering.

I ram återfinns 55 mkr särskilt avsatta för omställningskostnader, bland annat avseende sista omställningsåret för kollektivtrafiken samt drygt 83 mkr avseende utvecklingsmedel inklusive medicinsk utveckling. Hos Finansförvaltningen har också särskilda utrymmen avsatts för att kunna möta förhöjda kostnader avseende Medicinsk Teknik och IT (MiT), indexering för kollektivtrafik, ökade kostnader Tåg i bergslagen (TiB) samt köp av vård från Uppsala Akademiska sjukhus om totalt 84 mkr.

Enligt regeringens budgetprop. 2019/20:1 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner ska regionerna kompenseras med medel för koordineringsinsatser till sjukskrivna patienter för att främja återgång till eller inträde i arbetslivet, HPV-vaccination av pojkar samt begränsning av tvångsåtgärder mot barn inom psykiatri. Medlen ligger hos Finansförvaltningen i väntan på beslut och handlingsplaner inom verksamheterna.

Riktade statsbidrag 2020–2022

I regeringens höstbudget återfinns 275,8 mkr för riktade statsbidrag för år 2020, 252,2 mkr för år 2021 och slutligen 196,2 mkr avseende 2022. Det finns viss osäkerhet kring beloppen i nedanstående tabell då slutgiltiga beslut ännu inte är tagna. Bland annat för karriärtjänster och specialistsjuksköterskor samt om andra satsningar upphör helt efter ny lag eller om delar finns kvar (sjukskrivning/rehab). Utöver det har inte någon prestationsbaserad ersättning tagits med avseende på kömiljarden, dels då mätningen för Dalarna inte genomförts samt då osäkerhet råder om hur de nya medlen som regeringen satsar kommer att fördelas. I föreslagen fördelning till förvaltningarna finns inte det riktade statsbidraget om ca 6 mkr för ersättning för bemanningstjänster med då rättsläget ännu inte är klarlagt.

Nedanstående tabell beskriver i övrigt kända förutsättningar vilka kan komma förändras efter att överenskommelser (ÖK) tecknats mellan regeringen och Sveriges kommuner och landstings (SKL). Beloppen bygger på att Dalarnas andel motsvarar 2,8% av befolkningen i riket.

Hantering av de riktade statsbidragen

Respektive överenskommelse beskriver vad medlen är tänkta att användas till och hur de ska redovisas. De riktade statsbidragen ligger i sin helhet på Finansförvaltningen medan ansvaret för genomförandet finns enligt tabell på motstående sida. Handlingsplaner för ingående delar upprättas av verksamheten. Varje område/aktivitet ska ha en processägare som arbetar tillsammans med en verksamhetsprojektledare som är ansvarig

Regionstyrelsen/ Finansförvaltning, tkr	Budget 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
Nettokostnad/regionbidrag				
Summa	279 006	589 289	596 650	657 513

rig för att alla delar av de riktade statsbidragen används och redovisas rätt. Kostnader ska ute i verksamheten helst bokföras med respektive uppgiven projektkod och vid årets slut ska en sammanställning av nedlagda kostnader samt verksamhet inlämnas till ekonomidirektören för kontroll. Aktiviteter kan ekonomiskt särredovisas inom projektkoden med aktivitetskoder.

Rekvirering av medel motsvarande nedlagda kostnader ska ske varje kvartal samt till delårsrapport och bokföres på konto 3810 hos respektive verksamhet med motpart 201 samt respektive projektkod.

När de riktade statsbidragen kommer in under året bokförs de på konto 3810 hos Finansförvaltningen, kostnadsställe 99012 med motpart 170 samt respektive projektkod.

Riktade statsbidrag, mnkr	Projektkod	RD 2019 enl ÖK	RD 2020 enl budget-prop och info från SKL	RD 2021 enl budget-prop och info från SKL	RD 2022 enl budget-prop och info från SKL	Ansvarig roll/ ev kommentarer	Förvaltning
Kortare väntetider i cancervården	9165	9,6	9,6	9,6	9,6	Divisionschef medicin och kirurgi, avdelningschef utvecklingsavdelningen	HS
Barnhälsovård m m	9188	3,8	4,0	0	0	Verksamhetschef BHV i Dalarna, Miljö- och säkerhetschef 1,3 mnkr civilförsvaret	HS
Investering i utvecklade förutsättningar för vårdens medarbetare	9181	90,8	93,6	93,6	37,6	HR-direktör	CF
Karriärtjänster specialistsjuksköterskor			2,8	5,6	5,6	HR-direktör	CF
Sjukskrivning/ rehab		30,0				Ny lag koordineringsinsatser till sjukskrivna patienter. I övrigt osäker för 2020-2022	HS
Förbättrad förlossningsvård och insatser för kvinnors hälsa	4135	44,6	28,0	28,0	28,0	Division kirurgi/ verksamhetschef kvinnokliniken	HS
Psykisk hälsa	9353	32,6	28,0	0	0	Division psykiatri/ divisionschef	HS
Öka tillgänglighet och korta köer psykiskt hälsa bup			8,4	8,4	8,4	Division psykiatri/ divisionschef	HS
God och nära vård	9187	67,6	84,0	84,0	84,0		HS
Ny nationell strategi för jämlik sjukvård – standardiserade vårdförlopp		1,7	8,4	14,0	14,0		HS
Uppdaterad kömiljard		9	9	9	9	Divisions kirurgi/ divisionschef. Ersättning för att kunna bygga upp en effektiv organisation för att minska köerna inom region Dalarna. Erhållen ersättning utifrån minskade köer tillfaller Finansförvaltningen innan ev utdelning sker.	HS
Totalt		289,7	275,8	252,2	196,2		

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Människor i Dalarna ska känna trygghet i att det ska finnas hjälp att få när man behöver den. Nära till hands. Det ska finnas stor valfrihet med fler aktörer och alla patienter ska erbjudas en fast vårdkontakt. Kvaliteten är viktigast, inte driftsformen. Hälsa- och sjukvården ska vara effektiv, pålitlig och hålla hög kvalitet.

För de mest sjuka och sköra människorna kan vården komma hem. Mobila team utvecklas i hela Dalarna i samverkan med länets kommuner. Primärvården ska få en större roll i omställningen till en närmare vård, där samarbetet stärks med den specialiserade vården och den kommunala vården och omsorgen.

För människor med psykisk ohälsa ska det finnas mobila team inom psykiatri. Det akuta omhändertagandet vid psykisk sjukdom ska utvecklas. Det ska inte vara några köer till barn- och ungdomspsykiatri.

Region Dalarna ska ligga i framkant inom e-hälsa för att öka tillgängligheten, samt underlätta för patienter och medarbetare.

I Dalarna kraftsamlar vi för att människor inte ska bli sjuka. Det förebyggande och hälsofrämjande arbetet stärker människor så att fler kan leva ett långt och lyckligt liv.

Hälso- och sjukvårdsnämnden har ett särskilt

ansvar att uppmärksamma och följa hälso- och sjukvårdens behov och utveckling. Bland annat behöver en närmare vård utvecklas för att möta framtidens behov och utmaningar. Nämnden ska planera hälso- och sjukvården i regionen tillsammans med den hälso- och sjukvård som andra vårdgivare erbjuder.

Hälso- och sjukvårdsnämnden ansvarar för samverkan med länets kommuner i Valförvaltningsrådet. Hälso- och sjukvårdsnämnden ansvarar för Hälsa- och sjukvårdsförvaltningen, med dess fem divisioner, samt Förvaltningen för Hörsel- och syn.

Regionfullmäktige uppdrar till Hälsa- och sjukvårdsnämnden att:

- Utifrån fullmäktiges fastställda mål och ekonomiska ramar upprätta en verksamhetsplan och budget som anmäls till Regionstyrelsen senast 15 december 2019.
- Konkurrensetsätta verksamheter för att utveckla kvalitet och tillgänglighet.
- Utveckla den digitala vårdcentralen, Min vård, med fler funktioner och tjänster, sänkta patientavgifter och förstärkt marknadsföring.
- Sänka regionens kostnader för läkemedel.
- Utredda hur förlossningsvård och eftervård kan förstärkas med syftet att skapa säkrare och tryggare förlossningar för alla kvinnor i hela Dalarna.

Hälso- och sjukvårdsnämnden/ Hälso- och sjukvård, tkr	Budget 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
Nettokostnad/regionbidrag				
Hälso- och sjukvård	5 073 717	4 954 815	5 065 821	5 177 269
Förmånsläkemedel	591 053	628 785	642 618	656 755
Högspecialiserad vård	574 104	591 327	604 336	617 632
Summa	6 238 874	6 174 926	6 312 775	6 451 656
Investeringsram	123 000	107 000	116 000	35 000

- Starta ytterligare två familjecentraler tillsammans med Dalarnas kommuner.
- Införa fler mobila vårdteam i regionen, i samarbete med kommunerna, i syfte att förbättra omhändertagandet av de mest sjuka och sköra patienterna.
- Göra det möjligt att boka och omboka sin tid via webben.
- Se över möjligheten att utöka antalet platser på Patienthotellet i Falun och införa platser i anslutning till Mora lasarett.
- Erbjuder självtest för HPV-virus till dem som ej hörsammar kallelse för cellprovtagning på MVC.
- Utredda om vaccinationsprogrammet för HPV-virus ska utökas till att även omfatta pojkar.
- Låta ett eget rum inom slutenvården vara en målsättning och att inte behöva dela rum med det motsatta könet en självklarhet.
- Korta köerna och öka kvaliteten i barn- och ungdomspsykiatri.
- Utveckla ett bättre akut omhändertagande inom psykiatri med ett mobilt vårdteam eller en psykiatri-ambulans.
- Påbörja arbetet med effektiviseringar inom områdena läkemedel, vård i egen regi/ökad vårdförsäljning samt minskat beroende av hyrpersonal.

Hälso- och sjukvårdens ram kompletterades i februari 2019 med beslut om medel fördelade ur övergripande ram hos Finansförvaltningen. Kolumnen budget 2019 är kompletterad med de postererna, totalt 59 mnkr.

Förutom uppräknade om 2,2 procent, exklusive hyra för egna lokaler samt löner, har ramen för Hälso- och sjukvården kompletterats med 9 mnkr avseende Asyl- och migranthälsa/Kris och trauma, samt för medicinsk utveckling med 20 mnkr. Posterna Förmånläkemedel respektive Högspecialiserad vård är uppräknade med 3 procent för 2020, enligt LPIK (prisindex med kvalitetsjusterade löner för regioner). Inom Finansförvaltningen har medel avsatts för att kunna möta en eventuellt högre prisuppräknade än LPIK på grund av ombyggnation vid Uppsala akademiska sjukhus. Under 2019 har medel ur central löneutrymme fördelats vilket ramen för 2019 är uppdaterad med uppgift om. Efter junibeslutet om budget har Hälso- och sjukvårdens ram kompletterats dels med överföringar mellan t.ex. Hälsovalsenheten och Hälso- och sjukvården samt mellan Finansförvaltningen och Hälso- och sjukvården tex ST-läkare -70 mnkr, järninjektationer 2 mnkr och dietist och fysioterapi 5 mnkr, men också för nya posten tillnyktringsplatser 3,4 mnkr som finansieras med externa medel i form av kommunala medel. Utöver det har ramen utökats för externt tecknade avtal med kostleverantör i Säter 2 mnkr samt för utökade hyror pga ombyggnationer som krävs för bristande underhåll 10 mnkr. Under 2020 kommer förvaltningen efter avslutad löneöversyn kompenseras med ramförstärkning från centralt löneutrymme hos Finansförvaltningen

Hälso- och sjukvårdsnämnd/ Hörsel och syn Region Dalarna, tkr	Budget 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
<i>Nettokostnad/regionbidrag</i>				
Summa	62 002	62 618	63 996	65 403
Investeringsram	2 000	2 000	2 000	1 000

Den nettokostnadsminskning som beräknas ske via effektiviseringar inom områdena läkemedel, ökad produktivitet genom vård i egen regi/ökad vårdförsäljning, minskat beroende av hyrpersonal samt sjukresor har överförts från Finansförvaltningen till Hälso- och sjukvårdens ram.

Enligt regeringens budgetprop 2019/20:1 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommunerska regionerna kompenseras med medel för koordineringsinsatser till sjukskrivna patienter för att främja återgång till eller inträde i arbetslivet,

HPV-vaccination av pojkar samt begränsning av tvångsåtgärder mot barn inom psykiatrin. Medlen ligger hos Finansförvaltningen i väntan på beslut och handlingsplaner inom verksamheterna.

Förutom en uppräknings om 2,2 procent, exklusive hyra för egna lokaler samt löner, har medel ur centralt löneutrymme fördelats vilket ramen för 2019 är uppdaterad med uppgift om. Under 2020 kommer förvaltningen efter avslutad löneöversyn kompenseras med ramförstärkning från centralt löneutrymme hos Finansförvaltningen.

Regionala utvecklingsnämnden

Kompetensförsörjning är en helt avgörande fråga för länets fortsatta utveckling och tillväxt. För att klara kompetensförsörjningen krävs en väl fungerande samverkan och dialog mellan berörda aktörer på lokal, regional och nationell nivå. Dalarna är Sveriges fjärde största exportlän och många företag agerar på en global marknad. För att stärka näringslivet och underlätta livet för boende i Dalarna krävs en bättre infrastruktur med god tillgänglighet och fungerande transporter.

Samverkan med statliga myndigheter, däribland även länsstyrelsen och Högskolan Dalarna, behöver vidareutvecklas och hitta mera ändamålsenliga former. Frågan om statens närvaro i regionen är prioriterad. Nämnden ska bidra till en modern och stärkt transportinfrastruktur som skapar förutsättningar för gods- och persontransporter inom länet med goda kopplingar till omvärlden. Restiden på Dalabanan ska kortas ned.

I Dalarna som kunskapsregion ska utbildning och vidareutbildning premieras. Region Dalarna och Dalarnas kommuner ska ha goda samverkansformer för att erbjuda dalfolket en god samhällsservice. Högskolan ska utvecklas i samklang med arbetsmarknaden och näringslivet i Dalarna. Företag ska ha goda förutsättningar att transportera varor och tjänster. Den digitala utbyggnaden ska prioriteras i hela regionen.

Regionala utvecklingsnämnden ska företräda regionala intressen, samla aktörer, skapa samarbeten och göra prioriteringar med långsiktig och strategisk planering. Nämnden ska även ta initiativ, leda, samordna och koordinera utvecklingsprocesser i länet. Den regionala utvecklingsförvaltningen är en aktör och en samarbetspartner för utbild-

ningsanordnare och andra relevanta aktörer i det strategiska arbetet med kompetensförsörjning.

Nämnden ska bidra till en modern och stärkt transportinfrastruktur som skapar förutsättningar för gods- och persontransporter inom länet med goda kopplingar till omvärlden. Vidare ska Regionala utvecklingsnämndens verksamhet ha ett EU/internationellt perspektiv. Regionala utvecklingsnämnden ansvarar för den Regionala utvecklingsförvaltningen.

Regionfullmäktige uppdrar till Regionala utvecklingsnämnden att:

- Utifrån fullmäktiges fastställda mål och ekonomiska ramar upprätta en verksamhetsplan och budget som anmäls till styrelsen senast 15 december 2019.
- Kommunikationerna till norra Dalarna ska ligga i linje med näringslivets utveckling och behov.
- Jämställdhets- och integrationsperspektivet ska genomsyra det regionala utvecklingsarbetet.
- Verka för kortare restider på Dalabanan.
- Under planperioden tillsammans med kommunerna verka för att kvaliteten på gymnasieutbildningarna förbättras samt att utbudet på utbildningar svarar upp emot arbetsmarknadens krav på kompetens.

Förutom en uppräknings om 2,2 procent, exklusive hyra för egna lokaler samt löner, har Regionala utvecklingsnämnden kompenserats för den differens som uppstod i samband med att 2019 års budget lades. Nämndens utrymme baserades då på för låg nivå och ingen hänsyn togs till kostnader för Beredningen för Dalarnas utveckling, BDU. Totalt kompenseras nämnden med 0,7 mkr för dessa poster.

Under 2020 kommer förvaltningen efter avslutad löneöversyn kompenseras med ramförstärkning från centralt löneutrymme hos Finansförvaltningen.

Regional utvecklingsnämnd, tkr	Budget 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
<i>Nettokostnad/regionbidrag</i>				
Summa	28 840	30 094	30 756	31 432
Investeringsram	0	0	0	0

Kollektivtrafiknämnden

Utbyggd tågtrafik kombinerat med en genomtänkt regional busstrafik ger människor ökade möjligheter att välja bostadsort och arbetsplats. Ett mål är att kunna erbjuda en attraktivare kollektivtrafik. Resandet med färdtjänst och sjukresor påverkar varandra. En bättre samordning av dessa tjänster är nödvändigt för att kunna förbättra servicen.

Trafikförsörjningsprogrammet anger kollektivtrafikens inriktning de kommande åren. Under år 2020 beslutar regionfullmäktige om ett nytt program.

Med en QR-kodläsning kan digitala kallelser och bussbiljetter skickas ut till patienten/resenären vilket kommer förbättra kvaliteten och effektivisera arbetet.

Regionfullmäktige uppdrar till Kollektivtrafiknämnden att:

- Utifrån fullmäktiges fastställda mål och ekonomiska ramar upprätta en verksamhetsplan och budget som anmäls till styrelsen senast 15 december 2019.
- Ansvara för att processen med trafikplanering involverar kommunerna på ett tillfredsställande sätt.
- Arbeta fram en hållplatsstrategi.
- Färdigställa trafikförsörjningsprogrammet (fastställs av fullmäktige).
- Se över och utveckla det gemensamma skolskjutsreglementet tillsammans med kommunerna.
- Utveckla QR-kodläsning för digital kallelse som buss- och tågbiljett.

- Ha handlingsberedskap för att fordonsflottan ska övergå till biogasdrift i det fall biogasproduktion startar i Dalarna.
- Fakturera incitamentskostnaderna för kulturbussen.
- I samverkan med Hälso- och sjukvårdsnämnden/förvaltningen omedelbart påbörja arbetet med att arbeta fram hur sjukresor i länet kan organiseras och effektiviseras till en lägre kostnad. Nämnden förutsätts återkomma med lägesbild för detta arbete vid dialogmöte i oktober 2019.
- Utredda möjligheten att färdtjänstberättigade ska kunna resa avgiftsfritt i den reguljära kollektivtrafiken

Kollektivtrafiknämndens regionbidrag är uppräknat med 2,2 procent exklusive hyror för egna lokaler samt löner. Utöver det kvarstår den besparing som fastställdes i samband med skatteväxlingen av kollektivtrafik. Ekonomiskt utrymme återfinns inom posten Omställningskostnader hos Finansförvaltningen. Återstående besparing enligt ursprunglig omställning beräknas för 2020 uppgå till cirka 20 mnkr. Inom Finansförvaltningen återfinns också ett utrymme som ska täcka 2020 års bränsle- och ränteindexering då denna inte beräknas rymmas i den uppräknade som gjorts av Kollektivtrafiknämndens ram. Till novemberbeslutet av budgeten 2020 uppdateras kollektivtrafiknämndens ram avseende Färdtjänstenhetens arbete med färdtjänstlegitimering åt kommunerna. Medel för en förväntad ökad kostnadsutveckling avseende Tåg i Bergslagen (TiB) återfinns hos Finansförvaltningen. Under 2020 kommer förvaltningen efter avslutad löneöversyn kompenseras med ramförstärkning från centralt löneutrymme hos Finansförvaltningen.

Kollektivtrafiknämnd, tkr	Budget 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
Nettokostnad/regionbidrag				
Summa	597 522	610 977	624 419	638 156
Investeringsram	3 000	9 000	0	0

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden ansvarar för all fastighetsförvaltning och lokalförsörjning inom regionen för att säkra att fastigheternas värde bevaras. Ansvaret omfattar bland annat investeringar i fastigheter och övergripande energiförsörjning samt beslut om köp, försäljning och rivning av fastigheter. För att verksamheten ska utföra sina uppdrag bra och kostnadseffektivt måste hänsyn tas till funktions säkerhet och frågor om robusthet redan i den tidiga planeringen av nya eller förändrade verksamheter, funktioner och tekniska system.

Regionfullmäktige uppdrar till Fastighetsnämnden att:

- Utifrån fullmäktiges fastställda mål och ekonomiska ramar upprätta en verksamhetsplan och budget som anmäls till styrelsen senast 15 december 2019.

- Fortsätta att satsa på förnyelsebar energi, bland annat genom att anlägga solceller på regionens fastigheter.
- Ta fram en träbyggnadsstrategi.
- Utveckla kvalitetssäkringen vid upphandlingar.
- Arbeta med att digitalisera och automatisera styrning av exempelvis värme och ventilation för ytterligare effektivisering av drift och underhåll.
- Sänka utsläppen av växthusgaser.

Fastighetsnämndens avkastningskrav justeras till 35 mnkr för 2020 till 2021 och 30 mnkr för 2022. Inga hyreshöjningar ska ske för verksamheter i egna lokaler. Hyror till externa hyresgäster ska hålla en marknadsmässig nivå.

Fastighetsnämnden, tkr	Budget 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
<i>Nettokostnad/regionbidrag</i>				
Avkastningskrav	-24 200	-35 000	-35 000	-30 000
Investeringsram	412 000	480 000	565 000	665 000

Servicenämnden

Servicenämnden ansvarar för servicen inom regionen. Här finner vi förvaltningen Regionservice som leder, utför, utvecklar och effektiviserar servicetjänster inom kost, städ, transport, fastighetsteknik, vårdnära service och Fredriksbergstvätten. Servicen kan utföras i egen regi, i samarbete med andra huvudmän eller genom upphandling. I nämndens uppdrag ingår bland annat att utvärdera så att det är den mest fördelaktiga driftsformen för koncernen som hela tiden används för att medverka till att Region Dalarna uppnår en långsiktigt hållbar ekonomi.

Regionfullmäktige uppdrar till Servicenämnden att:

- Utifrån fullmäktiges fastställda mål och ekonomiska ramar upprätta en verksamhetsplan och budget som anmäls till styrelsen senast 15 december 2019.

- Breddinföra Vårdnära service i samverkan med hälso- och sjukvården och andra berörda aktörer.
- Leverera god service med bra kvalitet och bidra till nytta och kostnadseffektivitet i hela koncernen.
- Arbeta med att optimera digitala beställarfunktioner.

Servicenämndens avkastningskrav är oförändrat under perioden.

Servicenämnden, tkr	Budget 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
<i>Nettokostnad/regionbidrag</i>				
Avkastningskrav	-9 900	-9 900	-9 900	-9 900
Investeringsram	10 000	8 000	7 000	8 000

Tandvårdsnämnden

Nämnden har ansvar för att Folktandvården arbetar efter den övergripande verksamhetsplan som upprättats för tandvården i Dalarna. Genom att förebygga, utreda och behandla tandsjukdomar, symptom och skador ska Folktandvården genom sitt arbete bidra till en god tandhälsoutveckling på lika villkor för befolkningen i Dalarna.

Enligt tandvårdslagen skall Folktandvården ansvara för regelbunden och fullständig tandvård för barn och ungdomar till och med det år de fyller 23 år, specialisttandvård för vuxna, samt akuttandvård och övrig tandvård för vuxna i den omfattning som regionen bedömer lämpligt.

Regionfullmäktige uppdrar till Tandvårdsnämnden att:

- Utifrån fullmäktiges fastställda mål och ekonomiska ramar upprätta en verksamhetsplan och budget som anmäls till styrelsen senast 15 december 2019.

- Utveckla rekryteringsprocessen tillsammans med regionstyrelsen.
- Ta fram en plan för att bygga en organisation/struktur för framtidens tandvård i Dalarna.

Förutom en uppräknig om 2,2 procent, exklusive hyra för egna lokaler samt löner, har Tandvårdsnämndens ram justerats avseende centralt löneutrymme som gjordes till 2019. Under 2020 kommer förvaltningen efter avslutad löneöversyn kompenseras med ramförstärkning från centralt löneutrymme hos Finansförvaltningen av Tandvårdsnämndens totala omsättning avser cirka 20 procent konkurrenskyddad verksamhet. Övriga delar är konkurrensutsatt eller myndighetsverksamhet (som arbetar både mot privat och offentlig verksamhet) och avdraget justeras därför till den nivå som motsvarar detta. Avkastningskravet är oförändrat mot 2019. Under 2019 har medel ur centralt löneutrymme fördelats vilket ramen för 2019 är uppdaterad med uppgift om.

Tandvårdsnämnden, tkr	Budget 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
<i>Nettokostnad/regionbidrag</i>				
Folktandvård	213 862	219 758	224 592	229 533
Tandvårdsstöd	36 176	36 972	37 785	38 617
Summa	250 038	256 729	262 378	268 150
Avkastningskrav	-6 900	-6 900	-6 900	-6 900
Investeringsram	9 000	19 000	19 000	9 000

Kultur- och bildningsnämnden

Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund som även tar vara på det kulturella arvet. Kultur och bildning ska vara tillgänglig i hela länet och bidra till demokratisk utveckling.

Kultur- och bildningsnämnden är huvudansvarig för genomförandet av Kultur- och bildningsplanen för åren 2019 - 2022. Nämnden ska vidare inventera och fatta beslut om hur digitaliseringen kan fördjupas inom ansvarsområdet. Barn och ungdomar är en prioriterad målgrupp för Region Dalarnas kulturverksamhet.

Regionfullmäktige uppdrar till Kultur- och bildningsnämnden att:

- Utifrån fullmäktiges fastställda mål och ekonomiska ramar upprätta en verksamhetsplan och budget som anmäls till styrelsen senast 15 december 2019.
- Göra Dalarnas kulturskatter mer tillgängliga digitalt och fysiskt.
- Ta fram en strategi för kulturella näringar.
- Förbättra tillgängligheten för kulturarvet.
- I samarbete med Regionala utvecklingsnämnden och Visit Dalarna utveckla besöksnäringen.
- Regionen ska fortsätta att uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

- Utvärdera om kulturbussen har avsedd effekt.
- Utredda hur Musikkonservatoriet och regionens egna folkhögskolors placering, driftform och finansiering ska se ut i framtiden.

Förutom en uppräknig om 2,2 procent, exklusive hyra för egna lokaler samt löner, har Kultur- och bildningsnämndens ram räknats upp för utökad hyra vid Dalarnas museums nya samlingsmagasin vid Tallenområdet. Hyresökningen kommer sig av installation av förvaringssystem innehållande kompakthyllor, andra hyllsystem och ett partiellt entre-solplan inklusive övriga lokalanpassningar. Detta rör bland annat sprinkleranläggning, belysning, med mera. Ibrukttagandet av lokalerna är framskjutet och därför har den ursprungliga ekonomiska planen också förskjutits. Flytt och därmed flyttkostnaderna förutsätts i nuläget att ske under både 2019 och 2020. De engångskostnader som uppstår belastar Finansförvaltningen. Försäljningen av de nuvarande magasinerna sker enligt plan tidigast 2021 och återbetalas då till Finansförvaltningen. Dalarnas museum har erhållit stöd för inköp av inredning från Boverket och två andra aktörer.

Till novemberbeslutet om budget uppdateras Kultur- och bildningsnämnden med 1 mnkr motsvarande kollektivtrafikens kostnader för Kulturbuss.

Under 2020 kommer förvaltningen efter avslutad löneöversyn kompenseras med ramförstärkning från centralt löneutrymme hos Finansförvaltningen.

Kultur- och bildningsnämnden, tkr	Budget 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
Nettokostnad/regionbidrag				
Summa	160 238	163 195	166 286	168 644
Investeringsram	5 000	7 000	8 000	2 000

Patientnämnden

Patientnämnden har till uppgift att främja kontakten mellan patient och hälso- och sjukvården, samt tandvården. Verksamheten är fristående, opartisk och reglerad enligt särskild lag. Nämnden övertar inte ansvar och befogenheter från vårdgivaren och har inga disciplinära befogenheter. Den utåtriktade verksamheten med informationsinsatser är en del av patientnämndens verksamhet. Stödpersonsverksamheten utgör en annan del. Samverkan mellan patientnämnden, vårdgivare och IVO är en viktig del. Genom regional och nationell uppföljning av ärenden som har koppling till patientlagens intentioner bidrar patientnämnden till kvalitetsutveckling och en ökad patientsäkerhet. Nämnden ska bidra till utvecklade och utökade analysrapporter för att kunna identifiera brister och risker i hälso- och sjukvård och tandvård. Patientnämnden ska genom utökade informationsinsatser och marknadsföring nå ut bredare till befolkningen och till olika verksamheter.

Regionfullmäktige uppdrar till Patientnämnden att:

- Utifrån fullmäktiges fastställda mål och ekonomiska ramar upprätta en verksamhetsplan och budget som anmäls till styrelsen senast 15 december 2019.
- Rapportera om verksamheten till Regionstyrelsen två gånger per år.
- Börja redovisa klagomål på divisionsnivå enligt de sju diskrimineringsgrunderna.
- Införa ett system för uppföljning.
- Ta fram information om Patientnämnden på flera av de språk som är representerade bland Dalarnas befolkning.

Patientnämndens regionbidrag är uppräknat med 2,2 procent exklusive hyror för egna lokaler samt löner. Under 2019 har medel ur centralt löneutrymme fördelats vilket ramen för 2019 är uppdaterad med uppgift om. Under 2020 kommer förvaltningen efter avslutad löneöversyn kompenseras med ramförstärkning från centralt löneutrymme hos Finansförvaltningen.

Patientnämnd, tkr	Budget 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
<i>Nettokostnad/regionbidrag</i>				
Summa	6 175	6 253	6 391	6 531
Investeringsram	0	0	0	0

Gemensam nämnd Hjälpmedel Dalarna

Hjälpmedel Dalarna har till uppgift att genom aktivt samarbete över organisations- och huvudmannagränser vara både Region Dalarnas och Dalarnas kommuners resurs gällande tillhandahållande stöd/rådgivning/ konsultation/information/utveckling och utbildning inom hjälpmedelsområdet.

Hjälpmedel Dalarna ska med utgångspunkt ur patientens/brukarens behov tillhandahålla tjänster samt säkra och funktionella hjälpmedel som bidrar till att öka tillgängligheten och delaktigheten för personer med funktionsnedsättning. De hjälpmedel och tjänster som tillhandahålls ska vara kostnadseffektiva utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Hjälpmedel Dalarna ska bidra till jämlik hälsa genom att möjliggöra ökad delaktighet och tillgänglighet i samhället för personer med funktionsnedsättning. Uppdraget är också att göra hjälp-

medel tillgängliga och begripliga för Dalarnas invånare i syfte att de ska kunna behålla sin självständighet och därmed bidra till ett minskat behov av sjukhusvård och kommunal omsorg.

Regionfullmäktige uppdrar till Hjälpmedelsnämnden att:

- Utifrån fullmäktiges fastställda mål och ekonomiska ramar upprätta en verksamhetsplan och budget som anmäls till styrelsen senast 15 december 2019.
- Utredda ett högkostnadsskydd för hjälpmedel.

Regionbidraget till Gemensam nämnd Hjälpmedel Dalarna är uppräknat med 2,2 procent exklusive hyra i egna lokaler samt löner. Under 2019 har medel ur central löneutrymme fördelats vilket ramen för 2019 är uppdaterad med uppgift om. Under 2020 kommer förvaltningen efter avslutad löneöversyn kompenseras med ramförstärkning från centralt löneutrymme hos Finansförvaltningen.

Gemensam nämnd Hjälpmedel Dalarna, tkr	Budget 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
<i>Nettokostnad/regionbidrag</i>				
Summa	2 835	2 897	2 961	3 026
Investeringsram	33 200	36 000	31 000	31 000

Språktolksnämnden Dalarna

Tillsammans med Borlänge kommuns tolkförmedling har Region Dalarna bildat en gemensam nämnd för tolkverksamheten. Region Dalarna är ålagd att erbjuda tolk för de vårdsökande. Som komplement till de traditionella tolksituationerna som dels är fysiskt på plats med patienten, samt via telefon, finns tjänsten Tolk Online i Dalarna.

Regionfullmäktige uppdrar till Språktolksnämnden Dalarna att:

- Utifrån fullmäktiges fastställda mål och ekonomiska ramar upprätta en verksamhetsplan och budget som anmäls till styrelsen senast 15 december 2019.
- Utred möjligheten att ersätta nämnden med ett samarbetsavtal.

Gemensam nämnd för kostsamverkan, Mora

Den gemensamma nämnden för kostsamverkan i Mora ansvarar för mat- och livsmedelsförsörjningen vid Mora lasarett, samt för den kostservice som Region Dalarna bistår Mora kommuns äldreomsorg med genom köket vid Mora lasarett.

Regionfullmäktige uppdrar till den gemensamma nämnden för kostsamverkan, Mora att:

- Utifrån fullmäktiges fastställda mål och ekonomiska ramar upprätta en verksamhetsplan och budget som anmäls till styrelsen senast 15 december 2019.

Den gemensamma nämnden för kostsamverkan har inget regionbidrag utan finansieringen sker via externa och interna intäkter från kunder.

Revisionen

Förtroendevalda revisorers uppgift är att vara ett demokratiskt kontrollinstrument. Syftet är att pröva om:

- Regionstyrelsens och nämndernas verksamhet utövas på ett ändamålsenligt och ur ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt.
- Verksamheten bedrivs enligt politiska mål och intentioner.
- Räkenskaperna är rättvisande och att den interna kontrollen är tillräcklig.

Revisorerna ska enligt god revisionsred ha en rådgivande och stödjande roll i förhållande till styrelse och nämnder utan att därför inkräkta på sin oberoende ställning.

Under 2019 gjordes en utökning av regionbidraget till regionens revisorer till följd av regionbildningen, samt att 2018 var ett valår som innebar att två revisionsgrupper arbetade parallellt till och med april 2019. Förslag till budget för revisorernas verksamhet har i maj inlämnats till fullmäktiges presidium. Fullmäktige beslutade i enlighet med presidiets förslag att på driftbudgeten anvisa 6,5 miljoner som ställs till revisornas förfogande. Presidiet föreslår ingen förändring jämfört med fullmäktiges juni-beslut.

Revision, tkr	Budget 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
Nettokostnad/regionbidrag				
Summa	6 500	6 500	6 500	6 500

Ekonomisk strategi 2020-2022

Styrmodell

I samband med antagandet av 2020-2022 års regionplan ska en ny styrmodell godkännas. Regionfullmäktige beslutar om regionplan och budget med vision, målområden, samt de uppdrag till styrelser och nämnder som ska genomföras under åren 2020-2022.

Styrmodellen ska säkerställa att den politiska viljeinriktningen blir känd och får genomslag i verksamheterna, att visionen och målen är väl-förankrade och uppnås framgångsrikt, samt att god ekonomisk hushållning säkras. Styrmodellen innehåller Region Dalarnas vision och målområden. För att säkerställa att styrmodellen genomförs har en ny budgetprocess tagits fram.

Budgetprocessen

- I februari kallar regionstyrelsen alla nämndpresidier och förvaltningsledningar för att redovisa kända förutsättningar som omvärldsbevakning, konjunkturläge, regionens totala ekonomi och uppföljning av föregående år.
- I mars månad fastställer regionstyrelsen riktlinjer till nämnder och styrelser som utgör underlag till kommande dialogdagar i april. En av fullmäktige antagen flerårsplan antagen i november månad året innan utgör grund till dialogen.
- I april genomförs särskilda budgetdialogdagar vars syfte är att fokusera på framtida verksamhet och skapa ett underlag för de politiska prioriteringar som ska göras under kommande år. Effekter och konsekvenser har tagits fram och sammanställts av respektive nämnd/styrelse/beredning under mars månad. Huvuduppgiften är dels att hitta en effektiv fördelning av de finansiella resurserna och få till en styrning av verksamheten där fokus ligger på kvalitet för patienter och medborgare.
- Vid budgetdialogerna deltar regionstyrelsen, nämndpresidierna samt förvaltningschefer och ekonomer. Även fackliga representanter får delta.
- Efter att dialogerna har genomförts påbörjas arbetet med regionplanen med budget för kommande och de två efterföljande åren. Nämnderna/styrelserna kan återigen kallas till ett uppföljande möte för att fördjupa sig i någon särskild fråga. Ekonomiavdelningen ska vara delaktig i arbetet och samarbetet mellan tjänstemän och politiken ska vara tätt och gott under arbetets gång. Ekonomiska ramar tas fram för varje styrelse och nämnd. Efter MBL-förhandling läggs förslag till budget fram vid regionstyrelsens sista möte före sommaruppehållet. Beslut tas av regionfullmäktige under dess sista möte inför sommaren.
- Vid valår beslutas om en preliminär budget i juni som sedan fastställs i november. Skattesats för kommande år fastställs av fullmäktige i juni, men kan justeras under hösten.
- Från det att regionfullmäktige har beslutat om budgeten i juni och fram till slutet av september pågår arbetet med en detaljerad budget och verksamhetsplan för kommande år. Den detaljerade budgeten och verksamhetsplanen ska vara anpassad till de ramar som regionfullmäktige har fastställt och de av fullmäktige fastställda målområdena. Varje nämnd/styrelse presenterar en verksamhetsplan som innehåller nämndens uppdrag, mål, indikatorer samt nyckeltal och en detaljerad budget på verksamhetsnivå.
- När nämnden fastställt sin plan arbetar verksamheterna vidare med att upprätta sina aktivitetsplaner. Aktivitetsplanerna ska beskriva de aktiviteter som planeras och hur de bidrar till att målen uppfylls.
- I början av oktober samlar regionstyrelsen nämnder/styrelser där det bedöms vara nödvändigt för ytterligare avstämning av verksamhetsplan eller budget.
- I november kan regionens budget i undantagsfall omprövas. Motivet till en sådan förändring

kan vara yttre faktorer såsom förändrat skatteunderlag, ändrade lagar eller förordningar som påverkar regionen så pass att en omprövning måste ske.

- I december ska varje nämnd/styrelse fastställa sin budget och verksamhetsplan. Regionstyrelsen ska delges samtliga nämnders och styrelser budget och verksamhetsplan senast den 15 december.

Samtliga nämnder och styrelser ska fortlöpande arbeta med effektiviseringar och rationaliseringar i syfte att uppnå ökad kvalitet och produktivitet.

Uppföljning

Uppföljning används som grund för planeringen där erfarenheter av det som hänt utnyttjas vid planering för framtiden. Uppföljning sker löpande genom månadsrapporter, tertialrapporter och delårsrapporter. I periodrapporten ska det ekonomiska läget beskrivas där budget är utgångspunkten för jämförelse samt förslag till åtgärder om budgeten inte kan hållas.

Delårsrapport

Regionen ska i sin budgetprocess införa en tidigare uppföljning av delårsrapporten. En delårsrapport är i första hand ett internt styrdokument som används av fullmäktige för uppföljning av målen för ekonomi och verksamhet. Delårsrapporten ska redovisas från juli månad för antagande av fullmäktige i september.

Delårsrapporten behöver inte innehålla en fullständig utan endast en förenklad förvaltningsberättelse där fokus ska vara att beskriva väsentliga händelser och förväntad utveckling utifrån målen. Balansräkning och resultaträkning ska ingå. Budget och balanskravsresultatet ska vidare stämmas av mot helårsprognosen.

Uppföljning sker också av ett enskilt år i årsredovisningen. Där följs de strategiska målen, nyckeltalen och det ekonomiska utfallet upp. Genom att arbeta med analys, uppföljning och jämförelser

skapar det en bättre helhetsbild för våra verksamheter och för våra resultat.

Ledningens genomgång är ett värdefullt verktyg för uppföljning.

Investeringsprocess

Regionens investeringsprocess ska utredas. Den ska innehålla dokumenterade riktlinjer och rutiner för styrning av större investeringsobjekt. Regionsstyrelsen ska säkerställa att dessa följs. Större investeringar ska bygga på politiska beslut med tillräckliga underlag. Underlagen ska ge en bra grund till prioritering av olika projekt och innehålla kostnader för investeringen samt effekter på kommande driftskostnader. Riskanalyser ska genomföras inför varje ny större investering. Genomförandegraden av beslutade investeringar ska vara tillfredställande. Uppföljning och återrapportering av pågående investeringsprojekt ska säkerställas av regionsstyrelsen/nämnder. Investeringsbudgeten ska beslutas och prioriteras genom politiska beslut. Regionstyrelsens arbetsutskott ska besluta om igångsättningstillstånd till alla nyinvesteringar över 10 miljoner kronor inom Region Dalarna. Reinvesteringar som inte innebär ökade driftskostnader ska kunna beslutas av respektive förvaltningschef/-divisionschef.

Intern kontroll

För att säkerställa att styrningen är god krävs en intern kontroll. Regionfullmäktige beslutar om reglerna och regionsstyrelsen har det övergripande ansvaret att se till att det finns en god intern kontroll. Varje nämnd och styrelse ansvarar för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde och ska varje år anta en plan för den interna kontrollen.

Hela organisationen och dess verksamheter ska omfattas av den interna kontrollen. Varje år genomförs en riskanalys av de processer och rutiner som finns inom respektive enhet. Riskerna identifieras och väsentlighetsanalyseras samt att det görs en bedömning huruvida eventuella ytterligare åtgärder behöver vidtas. Resultatet av den

genomförda risk- och väsentlighetsanalysen ligger sedan till grund för att ta fram internkontrollplanen.

Finansiella förutsättningar, god ekonomisk hushållning och strategi

Samhällsekonomi

I SKL's Ekonominytt nr 11/2019 beskrivs att i år har konjunkturen i Sverige klart och tydligt dämpats. I enlighet med SKL's tidigare prognoser beräknas svensk BNP-tillväxt under återstoden av 2019 bromsa ytterligare. Redan nu syns den lägre produktionstillväxten sätta avtryck i sysselsättningen: både antalet sysselsatta och antalet arbetade timmar visar under det första halvåret på en mindre nedgång.

Även nästa år beräknas svensk BNP-tillväxt bli låg, inte minst på basis av svaga utsikter för svensk export. Global BNP-tillväxt 2020 tror vi blir den lägsta på 11 år. Handelskonflikter och en rad geopolitiska orosmoment antas fortsatt hämma global handel, vilket bidrar till en dämpning för svensk exportmarknad. Som en följd av den låga tillväxten i Sverige faller resursutnyttjandet ytterligare: den fleråriga uppgången på arbetsmarknaden förbyts till en tillbakagång; sysselsättningen minskar och arbetslösheten stiger 2020.

Nyckeltal för den svenska ekonomin, ur SKL's EkonomiNytt 11/2019

(procentuell förändring)	2018	2019	2020	2021	2022	2023
BNP*	2,4	1,2	1,1	1,7	1,7	1,8
Sysselsättning, timmar*	2,4	1,0	-0,5	-0,1	0,8	0,4
Relativ arbetslöshet, procent	6,3	6,7	7,1	7,1	6,9	6,9
Timplön, Nationalräkenskaperna	2,2	2,9	3,1	3,2	3,3	3,3
Timplön, Konjunkturlönestatistiken	2,5	2,7	3,1	3,2	3,3	3,3
Inflation, KPIF	2,1	1,7	1,8	1,8	1,9	2,0
Inflation, KPI	2,0	1,8	1,9	2,1	2,5	2,6

1) Kalenderkorrigerad

I ekonomirapporten, oktober 2019 skriver SKL fortsättningsvis att effektiviseringsbehoven blir allt tydligare i regionerna. Resultaten föll i flertalet regioner 2018 till ett sammantaget resultat nära noll och prognoserna för 2019 visar på fortsatt stora utmaningar.

Region Dalarnas ekonomi och strategi

Region Dalarna går, liksom SKL förutspår, mot ett kärvare ekonomiskt läge och de ekonomiska förutsättningarna ställer krav på effektiviseringar och riktade besparingar för att uppnå en god ekonomisk hushållning i enlighet med de finansiella målen.

Regionens verksamheter måste eftersträva en ökad produktivitet och effektivitet genom ett aktivt arbete med nya arbetssätt, stöd av digitalisering, rätt använd kompetens och förebyggande verksamhet, med mera. Viktiga verktyg är produktionsplanering, kontinuerlig uppföljning, att agera vid avvikelser, att arbeta med ständiga förbättringar samt ständiga prioriteringar.

Regionen har en dålig soliditet, ca 1 procent vid utgången av 2018 eller 58 mnkr i eget kapital. Soliditeten beräknas öka under perioden till 5 procent redan 2020 och 9 procent år 2022.

Regionen har också en hög pensionskund och har tidigare, i enlighet med gällande regler, inte gjort avsättningar för framtida pensionskostnader. Återlånande pensionsmedel uppgår till 6 850 mnkr i delårsrapporten per augusti 2019

God ekonomisk hushållning

Syftet med god ekonomisk hushållning är att skapa så stor nytta som möjligt för medborgarna med de resurser som står till förfogande. För att skapa

handlingsutrymme för att utveckla verksamheten och klara kommande investeringar och pensionsåtaganden måste budgeterade resultatmål uppnås. God hushållning förutsätter en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling som ger handlingsberedskap för framtiden.

Skattesats

Under 2020 och planperioden 2021-2022 beräknas skatteintäkterna utifrån oförändrad skattesats, 11,63. Prognosen för skatteunderlaget utgår från de preliminära beräkningar som SKL redovisade i oktober 2019, Ekonominytt nr 11/2019.

Skatteintäkter, generella statsbidrag, utjämning och befolkningsprognos

Jämfört med den planering som vid fullmäktiges sammanträde i juni 2019 beslutades för 2020-2022, minskar prognosticerade skatteintäkter under perioden. Skatteunderlagsprognosen från oktober visar på en svagare utveckling av Dalarnas befolkning än tidigare prognoser. Fram till år 2022 beräknas antalet invånare öka med cirka 2 200 personer jämfört med 2018 enligt trend.

Tabell på nästa sida visar hur skatteintäkterna utvecklats de senaste åren, samt en prognos för budgetperioden, enligt SKL:s Ekonominytt 11/2019.

Statsbidrag för läkemedel

Statsbidraget för läkemedel har uppräknats med samma uppräkning som använts för all verksamhet i Region Dalarna det vill säga 2,2 %.

Finansiella mål ¹⁾	Bokslut 2018	Budget 2019	Prognos 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
Årets resultat, mnkr (enl balanskrav)	65	100	87	154	184	225
Resultatet, enl balanskravet, ska vara ett överskott på minst 1% åren 2019-2021 men 2% senast år 2022	0,7	1,0	0,9	1,5	1,8	2,1
Styrelsen och nämnderna ska hålla fastslagen budget och inte överskrida budgeterad nettokostnadsutveckling, %		100	67	100	100	100
Finansiell placering ska matcha pensionskuldens utveckling och ske med minst 400 mnkr per år, %		100	100	100	100	100

1) Målen omformulerade mellan 2018 och 2019

Befolkningsprognos	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Dalarna totalt	287 191	287 014	287 914	288 574	289 072	289 416
<i>Procent av riket</i>	2,81	2,82	2,79	2,77	2,76	2,76
Andel 80+ i Dalarna	17 715	18 192	18 456	19 001	19 694	20 549
<i>Procentuellt</i>	6,17	6,31	6,37	6,54	6,75	7,02
Andel 20-64 i Dalarna	153 130	152 976	152 678	152 303	152 102	152 060
<i>Procentuellt</i>	53,32	53,03	52,72	52,38	52,12	51,92

Källa: Dalarna totalt och i procent av riket SKL 11/2019, övrigt SKL SCB våren 2019.

Utveckling skatteintäkter, mnkr	Resultat 2016	Resultat 2017	Resultat 2018¹	Budget 2019	Budget 2020		Plan 2021		Plan 2022	
					jun-20	okt	jun-20	okt	jun-20	okt
Skatteintäkter	6 188	6 436	6 844	7 042	7 185	7 106	7 358	7 285	7 581	7 581
Utjämning	1 195	1 332	1 470	1 613	1 613	1 961	1 658	2 116	1 675	2 119
Generella statsbidrag	774	827	853	877	908	908	908	908	932	932
Summa	8 157	8 595	9 167	9 532	9 706	9 975	9 924	10 309	10 188	10 632
Utveckling i procent ¹	5.3%	5.4%	6.7%	4.0%	1.8%	4.6%	2.2%	3.3%	2.7%	3.1%

1) I 2018 års resultat inkluderas skatteväxlingen avseende kollektivtrafik. Utan den 2,7%

Kostnadsutjämning

Regeringen föreslår ändringar i kostnadsutjämningen för kommuner och landsting. Regionens novemberbudget bygger på SKL's prognos som bygger på att lagändring om kostnadsutjämningen träder i kraft 1 januari 2020. Beslut i Riksdagen tas den 20 november.

Utveckling av personalkostnader, löneutrymme

Inför 2019 års lönerörelse skapades ett centralt löneutrymme att fördelas efter genomförd löneöversyn. Utrymmet felräknades på grund av att vissa poster inte kan ingå i ett gemensamt löneutrymme, utan finansieras via andra inkomster än regionbidrag. Utrymmet är därför justerat i 2020 års budget. Storleken på löneutrymmet, som återfinns hos Finansförvaltningen, uppgår till drygt hälften av det utrymme som finns tillgängligt. Nedanstående tabell visar de tre senaste årens löneökningar.

	2017	2018	2019
Löneökning i procent	2,85	2,68	2,68

Löne- och prisförändringar

Uppräkning för löne- och prisuppräknings, exklusive hyror för egna lokaler, uppgår till 2,2 procent för perioden 2020-2022. Avseende specialistvård, förmånläkemedel och högspecialiserad vård har uppräkning i princip skett enligt SKL:s prognos för LPIK (prisindex med kvalitetsjusterade löner för regioner).

SKL räknar framgent med fallande läkemedelspriser efter en tillfällig ökning under 2016 och 2017. Prisförändringarna är beräknade på befintligt sortiment inklusive generika. Effekterna av statens överenskommelse med läkemedelsindustriföreningen (LIF), patentutgångar, etc ingår. Eventuell merkostnad för nya läkemedel ingår inte i SKL:s prismätningar. Att nya läkemedel ofta kostar mer antas spegla en förbättrad kvalitet och betraktas inte som en prisförändring.

Nedanstående tabell visar prognos för LPIK för perioden.

(Årlig procentuell förändring)	2019	2020	2021	2022
LPIK inkl läkemedel	2,2	2,4	2,5	2,6
Timlön	2,7	3,1	3,2	3,3
Sociala avgifter	3,9	2,9	3,1	3,3
Läkemedel	-0,43	-0,7	-0,7	-0,7
Förbrukning	2,5	2,5	2,5	2,7
LPIK exkl läkemedel	3,1	2,9	3,0	3,1

Källa: SKL's EkonomiNytt 07/2017

Region Dalarna följer förslaget från SKL avseende internränta för beräkning av kapitalkostnader - ej fastigheter - för (aktiverade) investeringar. Detta för att kunna användas i internredovisningen. Den föreslagna internräntan återspeglar sektorns genomsnittliga lånekostnad.

Internräntan föreslås för år 2020 att vara 1,5 procent, vilket är oförändrat jämfört med internräntan år 2019. För fastigheter uppgår internräntan till 1,6 procent år 2020, vilket är en sänkning från 2019 års 1,8 procent.

Likviditet

Ett kortsiktigt mål med likviditeten, exklusive placerade pensionsmedel, är att den fortlöpande ska ha en positiv utveckling och garantera adekvat kortsiktig betalningsberedskap. Vid årsskiftet 2018 uppgick likvida medel, exklusive pensionsmedel, till 562 miljoner kronor. Därutöver var 791 miljoner kronor placerade som pensionsmedel.

Pensionskostnader

Regionens pensionssskuld är nuvärdet av de löften som utlovats till de nuvarande och tidigare anställda. Beloppet tas upp i redovisningen, antingen som

en skuld, eller som en ansvarsförbindelse. Storleken på Region Dalarnas pensionssskuld vid utgången av 2018 var totalt 7 840 mnkr varav 3 208 mnkr redovisades i balansräkningen och 4 632 mnkr redovisades utanför balansräkningen som en ansvarsförbindelse.

Nedanstående tabell visar pensionsutbetalningar samt pensionsavsättningar 2018-2022.

Lån

Liksom SKL:s ekonomirapport indikerar, kräver högre investeringsnivåer ett ökat behov av externfinansiering eller ianspråktagande av egna medel. Tidigare har lån för uppförande av ny vårdbyggnad 2011 samt finansiering av kapitalbehov och lösen av revers hos Landstingens Ömsesidiga Försäkringsbolag (LÖF) tagits. Låneskulden avses årligen amorteras med 100 miljoner kronor under 2019-2021.

Region Dalarna har tidigare angett exakta belopp för upplåning i budget och finansplan. För att säkerställa tillräcklig likviditet till både investeringar, verksamhet och placeringar, så föreslås därför en låneram. Därmed blir belopp i budget en målbild, men faktiskt lånebelopp blir enligt behov, dock inom årlig låneram. Förslaget underlättar även praktisk hantering. För 2020 föreslås att lån kan tas om högst 300 mnkr. Lånen saknar amorteringsplan.

Enligt beräkningar och om utfallet av verksamhet och investeringar följer planerad budget ser det i nuläget ut som om lån kan behövas tas från 2021.

Pensionskostnader och ansvarsförbindelse, mnkr	Bokslut 2018	Budget 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
Pensionsutbetalningar inkl särskild löneskatt och finansiell kostnad (resultaträkningen)	868	902	937	1 060	1 136
Avsatt till pensioner inkl särskild löneskatt (balansräkningen)	3 208	3 504	3 813	4 170	4 576
Ansvarsförbindelse	4 632	4 578	4 520	4 415	4 331

Källa: KPA Pension, prognos körningsdatum 2019-08-13 samt Årsredovisning 2018, Landstinget Dalarna.

Investeringar 2020-2022

Investeringar som ligger till grund för investeringsbudget 2020 och plan för 2021-2022 har under våren arbetats fram av respektive nämnd. I samband med Regionstyrelsens igångsättningsbeslut för nyinvesteringar ska effekthemtagning och konsekvenser för verksamhetens driftbudget redovisas och beslutas.

I nedanstående tabell framgår hur investeringsbehovet och preliminära ramar fördelar sig på respektive nämnd:

Sammanställning investeringar 2020-2022, mnkr	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
Nämnd			
Hälsa- och sjukvård ¹	107	116	35
Central förvaltning	1	0	0
Central förvaltning, IT-investeringar	110	86	128
Hjälpmedel Dalarna	36	31	31
Hörsel och syn Region Dalarna	2	2	1
Kultur och Bildning	7	8	2
Regionservice	8	7	8
Kostsamverkan Mora	1	1	1
Tandvård	19	19	9
Kollektivtrafik	9	0	0
Fastighet inkl. Dalatrafik	480	565	665
Summa	780	835	880
– varav pågående fastighetsinvest	80		

1) Inkl Akutpott 25 mnkr

I samband med Regionstyrelsens ingångsättningsbeslut för nyinvesteringar ska effekthemtagning och konsekvenser för verksamhetens driftbudget redovisas och beslutas. Definitiva ramar beslutas i november och effekthemtagning och konsekvenser ska vara definierade till dess.

Uppskattningsvis beräknas nyinvesteringar öka driftkostnaden med 30-35 mnkr *utan hänsyn till effekthemtagningar*.

Nedanstående tabell visar byggprojekt hos Regionfastigheter över 50 mnkr.

Distrikt	Benämning	Totala projektkostn fastighet	Investeringsbelopp fastighet	Budget 2019	Prognos 2019	Fastighet 2020	Fastighet 2021	Fastighet 2022
Mellersta	Falun Tandvårdens hus	120 000	120 000				1 000	20 000
	Falu las ombyggnad för ÖNH	85 000	85 000				5 000	54 000
	Falu las Diabetes o mag/tarm mot	50 000	50 000			1 000	20 000	20 000
	Falu las hus 09 tillbyggn IVA mm	430 000	430 000	3 000	6 000	10 000	35 000	74 000
	Falu las Ortopedklinik	110 000	110 000		1 000	10 000	30 000	45 000
	Falu las Medicinkliniken ¹	122 000	122 000	67 000	80 000	32 000		
	Falu las M1+M2 utbyggn ställverk ¹	53 000	53 000	6 000	5 000	42 000	6 000	
	Falu las Ny reservkraft	60 000	60 000	1 000		1 000	2 000	30 000
	Valhalla förstudie	60 000	60 000			1 000	10 000	20 000
	Dalarnas museum ¹	63 000	63 000	55 000	59 000	4 000		
	Kristinehallen, omb Musik i Dalarna	140 000	140 000					
	Borlänge Vårdcentral jax omb	75 000	75 000				1 000	35 000
	Borlänge RD Hjälpmedel (extern)	150 000	150 000					
Norra	Mora las hus 03 pl 4-9 omb vårdavd	184 000	184 000			1 000	1 000	5 000
	Mora las Psykiatris hus	140 000	140 000	1 000	2 000	5 000	48 000	53 000
	Mora las VC ,HAB mm	435 000	435 000	74 000	13 000	55 000	175 000	138 000
	Mora las Ny mottagningsstation, reservkraft	100 000	100 000		2 000	27 000	41 000	30 000
	Mora las anp i bef mottagningar	85 000	80 000					1 000
	Mora las mot kir/ort/endo	100 000	100 000					2 000
	Mora las RsD Norra Etapp 2	32 000	32 000				25 000	7 000
	Mora las RSD Norra Etapp 1 ¹	25 000	25 000	10 000	3 000	22 000		
Södra	Ludvika Bussdepå ¹	84 000	84 000	25 000	5 000	72 000	7 000	
	Avesta las hus 02 ny byggnad	200 000	200 000			1 000	5 000	20 000
	Avesta las El ny M2	65 000	65 000				2 000	20 000

1) Igångsättningsbeslut finns

Nyckeltal – tabell

Nyckeltal	Bokslut 2018	Budget 2019	Prognos 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
Skatteintäkt- och generella statsbidragsutveckling, %	6,7	2,2	3,5	5,2	2,8	3,1
Nettokostnadsutveckling, %	5,0	2,5	2,9	4,1	2,2	2,7
Årets investeringar, mnkr	464	711	600	780	835	880
Placerade pensionsmedel, mnkr	791	1208	1191	1591	1 991	2391
Soliditet, %	1	3	3	5	7	9
Soliditet inkl ansvarsförbindelse, %	-88	-75	-78	-67	-56	-45
Lån vid årets slut, mnkr	300	204	200	100	100	300
Ansvarsförbindelse pensioner intjänade före 1998 inkl löneskatt, mnkr	4 632	4 578	4 578	4 520	4 415	4 331
Pensionsavsättning, förmånsbestämd ålderspension inkl löneskatt, mnkr	3 208	3 504	3 520	3 823	4 180	4 528

Driftbudget – 2020

Driftbudgeten beräknas omsluta 9 710 miljoner kronor under 2020. Jämfört med 2019 har de riktade statsbidragen flyttats tillbaka till Finansförvaltningens driftbudget. Det kollektiva effektivitetspaketet som särskilt riktas till Hälso- och sjukvårds-, samt Kollektivtrafiknämnden har i budget

per november överförs till hälso- och sjukvårdens ram. Den tidigare struktur- och förändringsplanen är från och med 2020 helt avvecklad. Nedanstående tabell visar en sammanställning av de ekonomiska ramarna för den planerade verksamheten.

Driftbudget	Budget 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
Hälso- och sjukvård / Hälso- och sjukvårdsnämnden	6 238 874	6 174 926	6 312 775	6 451 656
Central förvaltning, hälsoval / Regionstyrelsen	1 410 646	1 527 111	1 560 708	1 595 043
Central förvaltning, övrigt / Regionstyrelsen	320 254	331 189	338 475	345 922
Hjälpmedel LD / Hälso- och sjukvårdsnämnden	62 002	62 618	63 996	65 403
Finansförvaltning / Regionstyrelsen	279 006	589 289	596 650	657 513
Fastighetsnämnden	-24 200	-35 000	-35 000	-30 000
Servicenämnden	-9 900	-9 900	-9 900	-9 900
Kultur- och bildningsnämnden	160 238	163 195	166 286	168 644
Tandvårdsnämnden	250 038	256 729	262 378	268 150
varav beställartandvård	36 176	36 972	37 785	38 617
Tandv.nämnden, avkastningskrav	-6 900	-6 900	-6 900	-6 900
Kollektivtrafiknämnd	597 522	610 977	624 419	638 156
Patientnämnden	6 175	6 253	6 391	6 531
Revision	6 500	6 500	6 500	6 500
Gem. nämnd Hjälpmedel Dalarna	2 835	2 897	2 961	3 026
Regional utvecklingsförvaltning	28 840	30 094	30 756	31 432
Summa driftbudget	9 321 930	9 709 979	9 920 492	10 191 176

Resultatbudget

Resultatbudgeten visar verksamhetens beräknade kostnader och intäkter, beräknade skatteintäkter och statsbidrag samt finansiella kostnader och

intäkter. Skillnader mellan intäkter och kostnader utgör årets resultat.

(mnkr)	Bokslut 2018	Budget 2019	Prognos 2019	Beslut juni 2020	Budget 2020 nov	Budget 2021 nov	Plan 2022 nov
Verksamhetens intäkter	1 595	1 539		1 564	1 564	1 564	1 564
Riktade statsbidrag nationella ök	266	227		320	276	252	196
Jämförelsestörande intäkt	34						
Verksamhetens kostnader	-10 604	-10 737	-9 208	-10 954	-11 170	-11 346	-11 551
Avskrivningar	-359	-350	-371	-380	-380	-390	-400
<i>Verksamhetens nettokostnad</i>	<i>-9 068</i>	<i>-9 321</i>	<i>-9 289</i>	<i>-9 450</i>	<i>-9 710</i>	<i>-9 920</i>	<i>-10 191</i>
Skatteintäkter ¹	6 844	7 042	7 031	7 185	7 105	7 285	7 520
Generella statsbidrag och utjämning ²	2 323	2 490	2 454	2 521	2 870	2 969	3 052
<i>Verksamhetens resultat</i>	<i>99</i>	<i>211</i>	<i>196</i>	<i>256</i>	<i>265</i>	<i>334</i>	<i>381</i>
Finansiella intäkter	8	5	7	5	7	7	7
Jämförelsestörande poster	47						
Finansiella kostnader ³	-89	-116	-116	-136	-118	-157	-163
<i>Resultat efter finansiella poster</i>	<i>65</i>	<i>100</i>	<i>87</i>	<i>125</i>	<i>154</i>	<i>184</i>	<i>225</i>
Extraordinära poster	0	0	0	0	0	0	0
Årets resultat	65	100	87	125	154	184	225
1) Skatteintäkter:							
Preliminära skatteintäkter	6 870	7 042	7 101	7 185	7 127	7 285	7 520
Avräkning innevarande år	-6		-79		-22		
Avräkning föregående år	-20		9				
<i>Summa</i>	<i>6 844</i>	<i>7 042</i>	<i>7 031</i>	<i>7 185</i>	<i>7 105</i>	<i>7 285</i>	<i>7 520</i>
2) Generella statsbidrag och utjämning							
Inkomstutjämningsbidrag	1 383	1 466	1 442	1 459	1 506	1 543	1 595
Regleringsavgift	-87	-46	-55	-56	-69	-28	-41
Strukturbidrag	0	0	0		0	0	0
Kostnadsutjämningsbidrag	174	193	188	210	524	546	566
Statsbidrag läkemedel	801	855	847	886	886	908	932
Statsbidrag för flyktingar	52	22	32	22	23	0	0
<i>Summa</i>	<i>2 323</i>	<i>2 490</i>	<i>2 454</i>	<i>2 521</i>	<i>2 870</i>	<i>2 969</i>	<i>3 052</i>
3) Finansiella kostnader							
Räntedel pensionskostnader	-86	-116	-116	-130	-112	-151	-157
Ränta övrigt	-3	-6	-6	-6	-6	-6	-6
<i>Summa</i>	<i>-89</i>	<i>-116</i>	<i>-116</i>	<i>-136</i>	<i>-118</i>	<i>-157</i>	<i>-163</i>

Balansbudget

(mnkr)	Bokslut 2018	Budget 2019	Prognos 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
Tillgångar						
<i>Anläggningstillgångar</i>						
Immateriella tillgångar	40	40	30	20	18	0
Materiella anläggningstillgångar:						
– Byggnader och mark	1 925	2 313	2 125	2 439	2 833	3 317
– Maskiner och inventarier	820	1 061	1 014	1 108	1 159	1 153
Pågående investeringar	155					
Finansiella anläggningstillgångar	241	227	241	241	241	241
Summa anläggningstillgångar	3 181	3 641	3 410	3 808	4 251	4 711
<i>Omsättningstillgångar</i>						
Förråd	42	45	42	42	42	42
Kortfristiga fordringar	631	567	631	517	577	686
Kortfristiga placeringar	791	1 208	1 191	1 591	1 991	2 391
Likvida medel	562	388	525	413	301	189
Summa omsättningstillgångar	2 026	2 208	2 389	2 563	2 911	3 308
Summa tillgångar	5 206	5 849	5 799	6 371	7 162	8 019
Eget kapital, avsättningar och skulder						
<i>Eget kapital</i>						
Årets resultat	65	100	87	154	184	225
Övrigt eget kapital	-39		58			
Summa eget kapital	59	169	145	299	483	707
<i>Avsättningar</i>						
Pensionsavsättning	3 208	3 600	3 520	3 823	4 180	4 528
Summa avsättningar	3 208	3 600	3 520	3 823	4 180	4 528
<i>Skulder</i>						
Avräkning landstinget – Dalatrafik	-44					
Långfristiga skulder	304	204	204	104	104	304
Kortfristiga skulder	1 679	1 876	1 930	2 145	2 395	2 480
Summa skulder	1 939	2 080	2 134	2 249	2 499	2 784
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	5 206	5 849	5 799	6 371	7 162	8 019

Finansieringsbudget

(mnkr)	Bokslut 2018	Budget 2019	Prognos 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
Den löpande verksamheten						
Årets resultat	65	100	87	154	184	225
Avskrivningar	359	350	371	380	390	400
Försäljningar/utrangeringar	-31					
Avsättning pensionsskuld	298	392	312	303	357	348
Ökning(-) minskning(+) förråd	4	3	0	0	0	0
Ökning(-) minskning(+) fordringar	-101	64	0	114	-60	-109
Ökning(-) minskning(+) kortfristiga skulder	21	197	251	215	250	85
Kassaflöde från löpande verksamhet	615	1 106	1 021	1 166	1 121	949
Investeringsverksamhet						
Investeringar	-464	-600	-600	-780	-835	-880
Finansiella avyttringar	41	-50				
Finansiella investeringar	-64					
Utbetald utdelning	2					
Kassaflöde från investeringsverksamhet	-485	-650	-600	-780	-835	-880
Förändring av långfristiga skulder	0	-100	-100	-100	0	200
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	0	-100	-100	-100	0	200
Årets kassaflöde	130	356	321	286	286	269
Likvida medel, inkl plac medel vid årets början	1 223	1 496	1 353	1 716	2 004	2 292
Likvida medel, inkl plac medel vid årets slut	1 353	1 596	1 716	2 004	2 292	2 580
Förändring likvida medel	130	100	363	288	288	288
Lån vid årets början	300	300	300	200	100	100
Lån vid årets slut	300	200	200	100	100	300

Region Dalarna

Vasagatan 27, Box 712

791 29 Falun

Telefon 023-49 00 00

